

## **Këyítfii fukanakfii Pool bín Bu-Korentida Wo'eencii légís Këyítfiida**

Këyítfii fii fëri en fukanakfii Pool bín kerceen-  
caa ga teeraa Korentida. Ga këyítfaa ya d'weeba  
kibínda, ya wo'eeba an ya waarinba kika' ki-  
waaknee. Ya nakeeraba ban kinégíroh dímal  
ki'amdoh kerceencaa ga Yéerúsalemfa, ee ya  
ga kihafci yëri karanwa kikoo'nee. Wayee ya  
laassii da kika'.

Iñii tah ya ka'tiida wëri en an Tímotée  
enee na kiyah Korenti, ya kelohha ga waas  
loo badukeenaa kerceencaa daamafa. Ya  
wo'see an laakin biyaawuu' daama baa en na  
kijégíroh enaama yiliis yaa taabohhii na He-  
whewii winéwí'wii Pool yéegalohée dada. Ba  
baa wo' ban an Pool enndii apotaa'-Kiristaa  
yukayoh. Tímotée dalla kiboyuk béestí' Pool  
iñcaa ya keloh caama. Keeñaa Pool leehha  
lool ga iñaama. Këri tah ya bínnda bu-Korenti  
kiwo'ba iñaa ya halaat gabaða na iñaa tah ya  
mínndi da kika'fa.

Pool wo'in ga këyítfii an ya apotaa' Kiristaanii  
ee daa ya tumi légëyaagarida bokkii dara na  
daa biinoo tumikafa. Iñaama tah buwaama  
kisaŋgi. Ya nakkaba ban kiguu'guuluk ga  
ki'eroh dímalaa aaw ga bu-Yéerúsalemfa.  
Tíkka ga ya wo'aba an ya waarin daama  
kika' bi ya tapukoh na buwaama íisussii  
badukeenaagaba wibóní'waada.

Pool yégís ga an ya apotaaraa, ya waa' buwii ínoh dijófi' Hewhewii winéwí'wii, na ban béeb ínoh an Yéesu yèrí en Ha'mudii.

**Kéyítfií fukanakfií Pool bín bu-Korentída tíidoh anee:**

- 1 - Kēñdoh (1: 1-11)
- 2 - Pool béestí' lenkohaagari na bu-Korenti na jeriñaa límuk gaða (1: 12-7: 16)
- 3 - Pool nak bu-Korenti kitook kidímaloh (8: 1-4-9: 15)
- 4 - Pool lenkoh na buwaa wo' an ya enndii apotaa'da (10: 1-12: 21)
- 5 - Íñcii Pool mēeñjoh ki'ebilohda (13: 1-13)

*Kēñdoh*

<sup>1</sup> Mi Pool, Kooh ga iñaa ya waa', yèrí bayyoo ki'en apotaa' Yéesu Kiristaa. Mi na Tímotée mbokiigaruu, dí bèrí bínndúu kéyítfií fií, d'ú na béeb buwii en buu Kooh ga teeríi Korentída na béeb bii en ga gohii Akay béebwada.

<sup>2</sup> Kooh, Paamudiigaruu, ya na Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu, ba barkeelaattúu, ba onndúu jam.

*Kidéli' hel ga d'uuy coonu*

<sup>3</sup> Ndam aawat ga Kooh yii en Paamudii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruuda. Yèrí en Paamudii líifin na yërmaandída ee yèrí en Kooh yii dëlíri helciigaruu saycaa en tóohda.

<sup>4</sup> Ya yèrí dëlíri helciigaríi ga béeb coonucii dí dayída, en d'anaa dí ga d'uuy helaagaríi widéli'waa waama, Kooh onndíida, dí mín kidéli' hel fiífo' biliis baa enu ga coonucii en tóohda.

<sup>5</sup> En ki'ena, fodii dii coonucii dí dayi ndaga Kiristaanii hín kiyewinda, Kooh hín ɗa kiyewin kidēlí' helciigaríi, kooroh ga Kiristaanii.

<sup>6</sup> Dí day coonucii ciimanaa, kidēlí' helciigarúu tah ee ɓan ɗú múc. Ee Kooh dēlí' helciigariinaa, kidēlí' ciigarúu tah. Fodaama ɗú hay kilaak dooli kikoork coonuciima dí dayiɗa ɓan.

<sup>7</sup> Yaakaarii dí laak garúuɗa yēgísin. En ki'ena, ga dii ɗú bokin narii kiday coonuɗa, dí inohin an helciigarúu hay kidēlɗu ɓan fodii ciigarií.

<sup>8</sup> Mbokcii, inohat an dí dayin coonu ciméeski' ga gohaa Aasíi. Coonucaama bítee ga dookkii hen bi wēñjarií dooli; dí laakséeríi sah yaakaa kipes.

<sup>9</sup> Dí abeera kon ga haffii an dí hay ki'apu. Iñaama enee kiteebpii an dí jomoo kilík yaakaa'tii ga haffii, wayee dí jom kilík yaakaa' ga Kooh, yii mílisi' ɓuwii kaaninda.

<sup>10</sup> Kooh yiima yèrí sommbíi ga kikaankaama ee ya hayyií kibaat kisom. Dí líkin yaakaa'tii gari an, ya hayyií kilís kisom.

<sup>11</sup> ɗú ga kihaffúu, ɗú hayyií ki'amɗoh ga dii ɗú kíimɗiríi Koohɗa. Fodaama ɓo' ɓiyewin hay kigèrèm Kooh ga daa ya hay kitaas ga iñcaama ɗú kíimɗanndii garidɗa.

### *Pool óolí'ta ɓaawaagari kiyah Korentiɗa*

<sup>12</sup> Iñii yii nak yèrí dí ndamukoh: helciigarií dalin ga an, ga fikíi ɛldúna, wēña ga, ga fikíirúu, dí taabin ga kot cijúwí', ee dí taam ga na keeñ wimóri'. Iñciima meyoh ga Kooh. Kipes

fodaama ayukkii ga kiñaañkiigarí, wayee Kooh ga kijofkaagari, yëri onndiika kimín.

<sup>13</sup> En ki'ena, iñii dí waa'túu kiwo' ga këyítcii dí bínndúuda paaffii iñum dú ínoh ga, wum dú janfada; laakkii yen yiliis yaa daakuk ga. Mi yaakaarin an dú hay ki'ínoh bi jof iñii yii,

<sup>14</sup> yii, diima deŋ dú ínoh ga jutuutda: bërínaa Yéesu Ha'mudii haysanda, dú hayyíi kindamukoh fodii dii dí ßan, dí ndamukohan-ndúuda.

<sup>15-16</sup> Mi gëmee iñaama hen bi mi ammba an, mi en kiyah gohaa Maseduwaanaa, mi koorohan garúu paay, ee mi en na kiboyukaa, mi koorohis garúu. Fodaama keeñjúu soos waas kanak. Ee ßan dú amdohhoo kika' kúlkaa Yúudée.

<sup>17</sup> Ati iña mi abee kitum yaama lúudéeri garoo hen? Mi am kitum yena, mi kuliyuki'ti halaateen ßo'-súusúus ga, bi mi wo'i wo'een kanak «Ehee» na «Ó'óone»?

<sup>18</sup> Kooh ínohin an wo'eenaa dí wo'eerúuda bokéeri ki'en «Ehee» na «Ó'óo»,

<sup>19</sup> ndaga Yéesu Kiristaa, Kowukii Kooh dí yéegalohee ga d'uuyúu, mi na Sílaas na Tímotéeda, bokkii ki'en «Ehee» na «Ó'óo»: ya mos ki'en «Ehee» rek.

<sup>20</sup> En ki'ena, ya yëri en «Ehee» ga béeb iñcii Kooh dígoħda. Kon du wo'i «Aameen» ga teekii Kiristaanii ki'e' Kooh ndam.

<sup>21</sup> Kooh ga kihafci, yëri onndii, dí narúu, kiyégís ga Kiristaanii; ya ßan, yëri tanukkuu ga lëgëyaagari,

<sup>22</sup> ya tummba garuu mandargaa teewoh an du ßuuci; ya so'ta Heliigari yisela'íyii ga

keeñciigaruu en iñaa dëli' helluu ga tóoh yijófi'yii ya faani'tuuda.

<sup>23</sup> Mi nak, Kooh míninndoo kiseedi', ee mi waatin ga kumuunndoo: mi waaréeríirúu ki'ek coonu, kërí tah mi hayissii Korenti.

<sup>24</sup> Dí hayyii garúu kitoonndúu dooli kilëdí'túu ga dii ngëmiigarúu jom kimandá, ndaga ngëmii d'ú laakda yégisin. En ki'ena, dí waa'túu ki'amdoh doonaa keeñjúu soos seb.

## 2

<sup>1</sup> Iñaama tah mi ga kihaffoo, mi abin an mi boyuksanndii garúu. Mi saɲngúu kikom iñaa léehdisan keeñjúu.

<sup>2</sup> En ki'ena, binaa mi léehí' keeñjúunaa, laaksanndii baa sóosíran keeñiigoo, ndaga lak d'ú béebpúu keeñjúu leehin tak.

<sup>3</sup> Iñaama tah mi bínndarúu fodaama\* ee mi waaréerii, buwaa jomee kisóosi' keeñjooda, ba léehí'wa. Wëerinndoo an, iñaa sóosi' keeñjoo wëri sóosi' keeñjúu ban, d'ú béebpúu.

<sup>4</sup> Wii mi bínndúuda, mi enee ga coonu ciméeski', keeñjoo leehha tak, mooncaagoo caa iífuk. Mi bínndiirúu kilëehí' keeñjúu, wayee mi bínndúu doonaa d'ú ínoh dii kiwaa'kii mi waa'túu hin ki'anɗa.

### *Kibaal baa tooñin*

<sup>5</sup> Laak garúu yaa léehí' keeñcum buwumaa, ya tummbiirooka, ya tummbúuka d'ú béebpúu;

---

\* **2:3** 2: 3 Ga halaat bo' biyewin, këyítfi Pool bín fi bokkii na 1 Bu-Korenti. Mín ki'en an fa múuy hen.

wala book enndii kiwo' iñaa hëpaa, ya tumka bifo' garúu.

<sup>6</sup> Baama, atti'aa buwaa béeb tíkkida dooyin da.

<sup>7</sup> Bayalatti kimma, d'ú dēlí' helci, enndiikanaa keeñci hay kileeh bi hëp.

<sup>8</sup> Kērí tah, mi kímmbúu, teewatti an d'ú waarinndi.

<sup>9</sup> Mi bídeerarúu iñaama† kimalaksukohhúu bi mi ínoh ati d'ú hay kitaabuk tóoh iñaa mi ebiloh.

<sup>10</sup> Baa tooñ yaama, binaa d'ú bayallinaa, mi ban mi bayalinndi. En ki'ena, en an laakin iñaa mi bayalan baamanaa, d'ú bērí tah mi bayalinndi ga fikíi Kiristaanii.

<sup>11</sup> Iñaama mi tummbi doonaa Seytaani laakoo hal kidúkkuu. En ki'ena, nofaa ya poonda appii ken kúmpa.

### *Jaahli'aa Pool ga teeraa Torowaas*

<sup>12</sup> Ga wii mi le' teeraa Torowaas kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii ga loo Kiristaaniida, mi hotta an Ha'mudii légísdinndoo hal, mi légëy daama.

<sup>13</sup> Wayee nak helaagoo dallii dara ndaga mi laakkii Tít, mbokaagoo ga ngëmiida daama. Iñaama tah mi tanjohha na bu-Torowaas, mi nammba kika' gohaa Maseduwaan.

### *Ndamii laak ga kitaam na Kiristaaniida*

<sup>14</sup> Ndam aawat ga Kooh, yii dëkkíi ga kibaydoh, dí bok ga húmbalaa ndamaa Kiristaanii. Ya

---

† 2:9 2: 9 Laakin lóogísohcaa halaatu an Pool waa' kiwo' ga coonucaa bu-Korenti mín kitook kiday ga kitum tóoh iñaa ngëmaagaba meekisohda.

koorohi garíi ki'ínohlukoh Kiristaanii daa en tóoh fodii dii nget la'koleñ wesohída.

<sup>15</sup> En ki'ena, en ga Koohaa, Kiristaanii yëri en la'koleñii winéwí'wii eeñ garíi, wesoh ga buwii aaw ga kimúda, na ßan ga ðuuy bii aaw ga kisañku'da.

<sup>16</sup> Buwii aaw ga kisañku'da, wa en gaba ngetii kikaankii haydohi kikaanda. Bii aaw ga kimúda, wa en gaba ngetii kipeskii haydohi kipesda. Kon bii yiida, ya hañci kesi mín kitum lëgëyaama?

<sup>17</sup> Dí manndii na bißo' biyewin ßaa ßewi wo'eenii meyoß ga Koohda, ßa yéegalohiwa kiheel iña ßa laakan ga. Dí, dí yéegalohwa na keeñ wimóri' ee dí tumka ga fíkií Kooh, fodii bisúrğa Kiristaanii, ndaga Kooh ga kihafci yëri e'tii kitum lëgëyiima.

### 3

#### *Súrgacii lëgëyi' kifiliimunkii ki'askiida*

<sup>1</sup> Dú foon an dí en na kidíŋkaanohis haffiine? Ati dú foon an dí soolukin, fodii buwii bíinoo, këyítcaa dí ßewohan garúu, wala caa dí eranndúu kidíŋkaanoh haffii? En ki'ena, dí laakkii sooli ga këyítcaa manda.

<sup>2</sup> Dú ßëri en këyítfigaríi fiima; fa bídu ga ðuuy keeñciigaríi ee béëß inohinfa ee míninfa kijañ.

<sup>3</sup> Leerin an dú en këyítfaa faama Kiristaanii bín kidíŋkaanohíi, dí haydohhafa garúuda. Këyítfiima bídohussii na lañka', wayee fa bídohu na Helii Kooh yii laak kipesda. Fa

bídussii ga atohcaa pesu kibídohuda\*, wayee fa bídu ga bo'-súusúus, ga dhuuy keeñaagari.

<sup>4</sup> Dí wo' fodaama ndaga dí óolukin Kooh, koorohha ga Kiristaanii.

<sup>5</sup> En ki'ena, dí mínoo kiwo' an dí bəri tum lëgëyaama ga dooliríi, wayee Kooh yëri onndiika kimín kitum.

<sup>6</sup> Kooh yëri onndii ki'en bisúruga baa en na kiyéegaloh kifiliimunkii ki'askii. Kifiliimunki-ima enndii kaa bínsee ga Waasii Móryísda, wayee ka kooroh ga Helii yisela'í'yii. En ki'ena, Bíncii Waasii Móryís ëewdoh bo' ga kikaan, wayee Helii yisela'í'yii onohi kipes.

<sup>7</sup> Waasii Móryís bínsee hen ga atohcaa pesu, ee lee'laataa ndamaa Kooh hotukka ga. Fíkíifaa Móryís melicee hen bi bu-Isarayeel mínsiséeríi gafa kimalak. Moona déy lee'laataama aawee ga kiyím. En lak waasiima ëewdohin buwii ga kikaanda wëri hay, taamba na ndamaa hín dfa kiyakaa,

<sup>8</sup> ndamii meyoh ga lëgëyii Helii yisela'í'yiida hídán na kiyak?

<sup>9</sup> Waasii Móryís teewohee an bo'-súusúus tooñin Koohda, en an lëgëyiigawa wëri laak ndam fodaamanaa, lëgëyii Helii yisela'í'yii on buwii ki'abohu bíbo' bíjúwí' ga fíkíi Koohda, ndamaagawa hídán na kiyak?

<sup>10</sup> Kon bo' mín kiwo' an ndamaa melicee kudewaada enndii dara ga fíkíi ndamii en na

---

\* **3:3** 3: 3 Pool waa' kiwo' ga loo bíncaa pokee kifiliimunkaa Kooh na buwaagari ee ca bínsee ga atohda. Bíncaama béestíree enaamacaa cidaan̄kaahcaa Kooh nakohee, koorohha ga Móryísda.



kimelic wati, ee wëñwa fúufda?

<sup>11</sup> En ki'ena, kifiliimunkaama aawee ga kiyímda, en lak kërí laakee ndam fodaamanaa, kii yah ki'en bi taa'da, ndamaagaka hídan na kiyak?

<sup>12</sup> Kon dí laakin yaakaa' dijóffí' ga iñaama, kërí tah dí óolukin iñii dí tumda.

<sup>13</sup> Dí tumoo fodii Móyíis, yaa úulee fikíifaagari doonaa fu-Isarayeel hotoo lee'laataama aawee ga kiyím leehohanda.

<sup>14</sup> En ki'ena, helcaagaba kúnukin, ee bi ga wati, ba en na kijañ këyítfaa kifiliimunkaa kudewaakaanaa, iñaá úlba yaama lísi ga, nísukoo. Iñaá úlba yaama nak, nísuki rek ga baa enin wínoo na Kiristaanii.

<sup>15</sup> Bi ga wati ban, saycaa yaawúu'caa jañ Këyítfaa Waasii Móyíis tooh, laak iñaá kún helcaagaba.

<sup>16</sup> Wayee binaa bo' ëewruk ga Ha'mudiinaa, iñaama úlísuk gari.

<sup>17</sup> Ha'mudii wo'u diida, Helií yërí ee daa Helií Ha'mudii enoh tooh, kilaak-haffu kaa daama.

<sup>18</sup> Du béebpuu, du bii fikíiciigaruu úlísukinda, fodii ga seetu, du bii teewoh ndamii Ha'mudii. Du bii súpítuk besaa en béeb bi du man na Ha'mudii ee du aasi ga ndam na ndam. Iñaama Ha'mudii en Helií Koohda yërí lëgëy ka.

## 4

*Coonucii laak ga kiyéegaloh Hewhewii winéw'wiida*

<sup>1</sup> Kooh, ga yërmaandiigari, yërí sassíi kitum lëgëyiima, kërí tah, dí soofoo fenoo ga.

<sup>2</sup> Dí sagin ki'aas ga iñcii tumsi dfaakuksi ee ca apohin kacida. Dí ñaañukohhii ken ee ñan dí kalañsohhii wo'eenii Kooh. Dí nami kay kiyéegaloh kayohfii bi lee' lañ, ee dí heel béeb buwii tookkíi ga keeñciigaba ga fíkií Kooh.

<sup>3</sup> En lak ñan Hewhewii dí yéegalohda kúnukinaa, wa kúnuk ga buwaa aaw ga kisañku'da.

<sup>4</sup> Ba enin buwaa gëmbbii ndaga yibóni'yii tik hafci Kooh ga ëldúnada nëendin helciigaba. Ya tahn bi ña mínoo kihot lee'laatii Hewhewii winéwí'wii, wii teewoh ndamii Kiristaanii nataal Kooh sah-sahda.

<sup>5</sup> En ki'ena, iñii dí yéegalohda enndii kibëwí' haffii, wayee dí bëwí Yéesu Kiristaa, bi béeb ínoh an yërí en Ha'mudii. Dí ga kihaffii nak, dí tum haffii bisúrgarúu ndaga Yéesu.

<sup>6</sup> Kooh yii wo'ee an: «Lee'laatii melicat ga ñuuy ñúusii»<sup>☆</sup>, yërí melicdi lee'laatiigari ga ñuuy keeñciigarií, ki'onndíi ki'ínoh lañ ndamiigari melic ga fíkiífi Kiristaaniida.

<sup>7</sup> Wayee nak, lee'laatiima man na alal, waa eku garíi, dí bii dí yëgíssii fodii kataa-banda. Fodaama, hotuk an dooliima widéenawii en garíida meyohhii garíi wayee meyoh ga Kooh.

<sup>8</sup> Dí capuunun ñakaa en tooh, wayee dí pookisukohhii. Dí gekuunun ga ñakaa en béeb wayee hoonohhiiríi kipaaf.

<sup>9</sup> Dí hataluunun ga kipes wayee Kooh foññjiiríi. Dí búukuunun jac ga kakay wayee dí yahlukkii.

---

<sup>☆</sup> 4:6 4: 6 Malkat Sënees 1: 3.

10 Dí dëk kikooruk kikaankii Yéesu ga faanci-igarií doonaa ban kipeskiigari hotuk ga faanci-igarií.

11 Dí bii dí en na kipesda, besaa en bééḅ, dí hídoḅ na kikaankii ndaga kitaam na Yéesu, en danaa, kipeskiigari hotuk ga faanciigarií yah kikoo' ga kikaanda.

12 Fodaama, kikaankii kii soonngúu besaa en bééḅ, en danaa, dú laas ga kipeskii.

13 Ngēmii dí laakda taabohin na wii bii wo' ga Këyítfaada an: «Mi gëmin, kërí tah mi wo''a»<sup>☆</sup>; Ee, dí ban dí gëm hen, kërí tahhíi kiwo'.

14 Dí ínohin an Kooh yii mílísí' Yéesu, Ha'mudii ga kikaanda, hayyíi kimílísí' ban ga dii dí en wíinoo na Yéesuda. Ya hayyíi kihaydoḅ, dí narúu ban, ga yahaaci.

15 En ki'ena, dú bërí tah dí dayi iñaa en tóoh, en danaa, kijofkii Kooh yoosuk ga iñaa wëñ ga buwiida. Ee fodaama, iñii wëñ kiyewin ga buwiida, ba gërëmi Kooh, ba yeeki ndamiigari.

### *Ayat kipessuu ga ngëm*

16 Iñaa tah dí sofoo fenoo ga dara. Luu enee an faan bo'-súusúusfiigarií fii yasukoh ndaḅ-ndaḅ, fitciigarií wëñi ki'en ci'as besaa en bééḅ.

17 Coonuciima dí dayda, binaa dí mēdírohca na ndamaa dí laakan, waa ken mínoo kiwo' daa wa hín kiyak ee waa leehoo taa'danaa, dí hay kihot an coonuciima bítoo ee ban ca hay kipaaf; ee Coonuciima waayuki'tíi ndamaama.

<sup>☆</sup> 4:13 4: 13 Malkat Kañcaa 116: 10.

<sup>18</sup> Iñcaa bo' hoti gacada enndii cëri' d'u dîiruk, wayee d'u dîiruk caa bo' mínoo kihot. Iñaa bo' hotin gari leehin, wayee yaa bo' mínoo kihotda yah bi taa'.

## 5

<sup>1</sup> En ki'ena, d'u ínohin an faanfiigaru en taalii d'u dëkoh dii ga kakayfiida, luu wa búree, Kooh waayukdinnduu ga asamaan tawah, waa d'u dëkohan. Kaanfaama hëwírohusii na yah bo'-súusúus ee fa yah bi taa'.

<sup>2</sup> Diima den, d'u bii íin ga d'uuy faanfiigaru fii, d'u waa' rek Kooh ekkuu faanfíruu ga asamaanda.

<sup>3</sup> Binaa d'u ekukfanaa, d'u enoo buwaa bayyii faan.

<sup>4</sup> Iñaa d'u wëñ kimaañ ga kipessuu ga d'uuy faanfii d'u bay ga ëldúnada tooh, d'u dëkan ga ki'íin ndaga yibítí'yii d'u koorukda. Enndii an d'u waa' kikaan, d'u meyooh ga faanfii d'u bay ga ëldúnada. Nam ki'en kay an d'u waa' ki'ekuk faagaruu ga asamaanda, doonaa íinii jom garuu kikaanda nuu' ga d'uuy kipeskii leehoo taa'da.

<sup>5</sup> Kooh ga kihafci, yëri' sakkuu d'u aas ga kipeskaama; ya so'ta garuu Heliigari en íinii ya dëbpuu kiwa' ga béeb íncii ya faani'tuuda.

<sup>6</sup> Kon fodaama, saycaa en tooh, d'u bii am yaakaa'. Du ínohin an, iñaa d'u wëñ kimaañ kipes ga faanfiigaru fiima tooh, d'u baa úsaay dii d'u yah kidëk na Ha'mudiida.

<sup>7</sup> En ki'ena, d'u tíidoh ngëmii, wayee enndii ga iñaa d'u hot.

<sup>8</sup> Du abin yaakaa' wiyaak, ee d'u wëñ kiwaa' kitagoh na faanfii fiima, d'u ka' kidëknee ga yahaa Ha'mudii.

<sup>9</sup> Iñaama tah, waa d'u pes ga faanfii fii, waa d'u tagoh nafa, iña d'u dírukda yëri en d'u nebloh Ha'mudii.

<sup>10</sup> Kayoh, d'u béebpuu, d'u hay kimos kituuk ga fikii Ha'mudii, ya atti''uu, baa en béeb laas fayaagari ga iña ya tum ga kipeskaagari ga faanfaamada: ennda yijófi', ennda yibóní'.

### *Kiristaa júwohirinnduu na Kooh*

<sup>11</sup> Kon dí inohin iñii en kiniik Ha'mudiida, kéri tah dí bii heel kinook buwii ga ngëmii. Kooh nak inohin buwii dí endá, ee mi yaakaarin an, ga d'uuy keeñjúu ban, d'ú inohin buwii dí endá.

<sup>12</sup> Dí heellii kidíŋkaanohis haffii garúu. Nam ki'en an dí waa'túu ki'on iña d'ú ndamukohan garíi; en danaa d'ú laak iña d'ú lofan buwum malaksoo iña en ga keeñbada, ba ndamukohi iña hotukin na hasda.

<sup>13</sup> En an dí enukoh kidofaa, Kooh tahka, ee dí enukoh kiñaañaa, d'ú tahka.

<sup>14</sup> En ki'ena, kiwaa'kii Kiristaanii waa'túida kéri laakkii ga iña en tooh. En ki'ena, wëerinndii an, en an bo' yíinoo yëri kaani' buwii béebbanaa, kon baanaa buwii béebba kaandohuunun.

<sup>15</sup> Ya kaanin ndaga béeb, en danaa, buwii en na kipesda, ba pesisoo ndaga hafba wayee ba pesdan bii yiima kaan, mílissa ndaga béebda.

<sup>16</sup> Kon, diimada, dí malakissii ken fodii dii bu-eldúna hotohida. Ee sah, luu enee an Kiristaanii,

kudewaa dí malakoheeri fodii dii bu-ældúna hotohida, diimada, dí malakohissiiri fodaama.

<sup>17</sup> Binaa bo' en wínoo na Kiristaaniinaa, ya enin bo' yi'as: iñaa yimëgëti'yaa karin, yi'as yëri en ga.

<sup>18</sup> Kooh tumin iñciima tóohca, ya yii ya júwohi'tuu na hafci, kooroh ga Kiristaaniida, ee ya sassí diima kijangat kijúwohkaagari kaama na buwiida.

<sup>19</sup> En ki'ena, Kooh kooroh ga Kiristaanii, ya júwohi'ta bu-ældúna na hafci, ee ya toppiiba ga baakaa'cii ba tumda. Ya díŋkaaninndíi kiyéegaloh kijúwohkiigari na buwiida.

<sup>20</sup> Dí bëri Kiristaanii wos kiwo' ga teekiigari, ee man na Kooh ga kihafci yëri en na kiwo' narúu koorohha garíi. Dí bii kíimmbúu, ga teekii Kiristaanii, tookat kijúwoh na Kooh.

<sup>21</sup> Kiristaanii mosoo kilaak baakaa'da, Kooh koorinndi baakaa'ciigaruu. Ya tumin iñaama, doonaa du bii du en wínoo na Kiristaaniida, Kooh abohhuu bibo' bijúwí'.

## 6

<sup>1</sup> Kon dí bii dí taam na Kooh ga lëgëyiida, dí bii dímalukkúu: barkeelii Kooh barkeellúuda hanat ki'en sooy.

<sup>2</sup> En ki'ena, Kooh wo' ga Këyítfaa an:

«Ga wahtaa wa jekohda,  
mi tumi'taraa iñaa fu kíimda.  
Ga besaa mi jommbaa kimúsalda,  
mi foolla ki'amdohhaa»✧.

Malkat, wahtii wii siiy wëri jek ga; wahtii wii wëri en bes kimúc.

✧ 6:2 6: 2 Malkat Ísayii 49: 8.

<sup>3</sup> Lëgëyii Kooh dí en na kitumda, dí waa' ken laakoo dara iñaa ya wo'an ga yibóní'. Kërí tah, ga iñaa mín ki'en tooh, dí waa'tii kitum dara iñaa ekan bo' ga kikeen ga baakaa'.

<sup>4</sup> Dí teewohi an dí bisúrga Kooh ga béeb iñaa en tooh: iñcii dí dayda, ennda mesiklaatcii, coonucii, na kilëykii dawiríida, dí koorukica hen taam na kimúuñ kiyaak;

<sup>5</sup> dí feekuunun, dí laguunun ga kasu, coow taabukinndii daa en tooh ee dí gítínuunun ga kitum lëgëy ciméeski', pëní fayaañ joobinndii, ee dí arukin.

<sup>6</sup> Dí teewohi an dí bisúrga Kooh, ga kiset keeñ, ki'ínoh iñaa en kayoh, kimúuñ, kijof, kitaam na Helii yisela'í'yii, kiwaaroh kayoh-kayohda,

<sup>7</sup> kijangat kayohfii kesi, na kitaam na doolii Koohda. Waa dí soon, waa dí som haffii, kijúb kërí en ganaaycii dí bayida.

<sup>8</sup> Dí e'sin cée', dí ñaawalsin. Dí wo'dusin yibóní', dí wo'dusin yijófi'. Dí malakohsi kaakoh-saboh ee moona dí wo' kayohfii.

<sup>9</sup> Dí tíksi buwaa ken ínohooba ee moona déy béeb ínohinndii. Dí tíku buwaa tesba kikaan ee moona dí bii lís kipes. Dí tíksi iñaa meskin ee moona dí apsoo.

<sup>10</sup> Buwii lëehiri keeñnjii hen rek ee moona dí dëk ga kinebluk. Dí tíku nduul ee moona dí onin bo' biyewin kihóomí'. Dí tíku buwaa laakoo tús ee moona dí laakin iñaa en tooh.

<sup>11</sup> Dú, filiimunciigarii ga teerum Korentida, dí wo'in narúu fañ, dí daakkiirúu dara ee dí ekinndúu ga keeñnjii.

12 Enndii an dí waa'tiirúu, dú kay, dú bëri waa'tiirí.

13 Kon mi wo' narúu fodii ßaa wo' na bitowuci: keeñukattíi fodii dii dí keeñukkúudfa; ekattíi ga keeñnjúu.

*Kaa aasukohat na yiifa'*

14 Kaa aasukohat na buwaa gëmussii ga Yéesu. Buwaama enndii ßa gën ga kitaaboh. En ki'ena, kitaabohkii kiida mín kilaak ga díkaanti iña júwin na iña joffii? Lee'laat mínan na ki'akitukoh na ñúus?

15 Mínan na ki'en Kiristaanii júwoh na Seytaani? Baa gëm ga Yéesu aasukohan na, na ßaa gëmbii gari?

16 Kaanfii Kooh mínan na akitoihu na koofcii yiifa'cii? En ki'ena, dú bëri en Kaanfii Kooh yii laak kipesda, fodaa ya ga kihafci ya wo'kada an: «Mi yah kidëk naba, mi taabi naba, mi yëri yah ki'en Koohyiigaba, ßa bëri yah ki'en heetiigoo»✧.

17 Këri tah, Ha'mudii wo''a an: «Meyat ga díkaantiba, dú en hañ. Kaa dewat ga dara iña settii. Fodaama mi hayyúu kitook ga yahaaroo»✧

18 Mi yah ki'en paamun garúu, ee dú en bitowuroo: ennda yaal, ennda beti. Iñaama, yëri Ha'mudii mín ga toohda wo'»✧.

---

✧ 6:16 6: 16 Malkat Léwítík 26: 12; Esekíyeel 37: 27. ✧ 6:17 6: 17 Malkat Ísayú 52: 11; Esekíyeel 20: 34,41. ✧ 6:18 6: 18 Malkat 2 Samiyeel 7: 8,14; 1 Koroník 17: 13.



## 7

<sup>1</sup> Kon nak, dú bii mi keeñukinda, waa Kooh díginnduu iñcaama tooh, dú sétírat haffuu ga tooh iñaa líibdi faan na hel. Du guu'guulukat, kipeskiigaruu sela' bi mat, ee dú taam ga na kiniik Kooh.

*Iñaa sóosi' keeñaa Poolda*

<sup>2</sup> Onattíi bak ga keeñciigarúu. Dí tooñjii ken, dí yahi'tii ken, dí dúkkii ken kiñam ga anañci.

<sup>3</sup> Mi wo''ii iñuma kiyammbúu yen. En ki'ena, mi wo'eera kuméeñi' an dú bii ga keeñciigarií waa dí kaan, waa dí pes.

<sup>4</sup> Mi óolukinndúu lool ee mi bakukohinndúu lool. Hídaa coonucii dí dayida, dii ca hín kiyewinda tooh, helloo dalin lool ee Keeñiigoo soosin seb.

<sup>5</sup> En ki'ena, ga wii dí le' gohii Maseduwaanda, faandíi íkarukkii ga fen, dí dayin coonufaa en tooh: dí dēkee ga kilenkoh na buwii ee ga keeñjii ban, dí enéerií ga jam.

<sup>6</sup> Wayee Kooh yii dēlíri helcii buwii abissii yaakaa'da, dēlí'ta hellíi ndaga hayaa Tít.

<sup>7</sup> Enndii rek ga daa ya hayda tah, wayee na ban ga daa dú dēlirin helaagarida. Ya béestírinndíi dii dú hínndoo kidoorukda na dii keeñjúu hín kirécuk iñaa dú tíkeerooda, na ban dii dú tuukin tek ga kifa'dohhooda; ee iñcaama tahir keeñjoo wēñin da kibaat kisoos.

<sup>8</sup> Mi ínohin an, kēyítfaa mi bídeerúu kudewaada lēehíreera keeñjúu, ee mi récukkiika. En ki'ena, mi récukeeraka ndaga mi hoteera daa ka mesikeerúu, luu enee an maañjiida, wayee diima mi récukissiika.

<sup>9</sup> Hanaa kay mi nebluk ga hen sah, ee enndii ga daa keeñjúu leeheera gada, wayee en ga daa keeñ-leehaama ekinndúu ga kisúpít kipesda. Keeñ-leehaama Kooh yéri waareeka. Kon dí tooñjiirúu ga dara.

<sup>10</sup> En ki'ena, keeñ-leehaa meyoh ga Kooh haydohi kisúpít kipeskaa ewdohi bo' ga kimúc, ee iñaama laakoo kirécuk. Keeñ-leehaa meyoh ga ëldúna nak lími kikaan.

<sup>11</sup> Malakat rek keeñ-leehaama meyoh ga Koohda, iña wa lím garúuda: d'ú gaawwa kikoluk, d'ú bayalukka, d'ú récukka, d'ú niikka Kooh, d'ú d'oorukkaroo, d'ú kaantukohha ga, d'ú ko'ta baa tooñda. Ga kihaffúu, d'ú teewohin ga bakaa en béeb an d'ú setin wic ga iñaama.

<sup>12</sup> Kon nak, binaa mi bínndúunaa, baa tooñda tahhiika, baa tooñda ban tahhiika. Mi bínndúu, doonaa, ga fíkíi Kooh, d'ú mín kihot dii d'ú hín kisafa' garíida.

<sup>13</sup> Iñaama tah dí abin yaakaa'.

Dí eembii rek ga ki'am yaakaa', wayee dí neblukin lool ga dii keeña Tít hín kisoos ndaga daa béebpúu, d'ú d'ëldin helcida.

<sup>14</sup> En an mi ndamukoheerarúu ga fíkíicinaa, mi laakkii kaci ga. Fodii dí wo'irúu kayoh saycaa en toohda, iña dí ndamukee Tít ga loorúuda enin kayoh.

<sup>15</sup> Binaa ya níindísuk ga daa d'ú kelohdeerari ga toohda, na daa d'ú tookeeri ga d'uuycúuda, taamba na kiniikki na ki'e'ti cée'danaa, ya wëñirúu da kiwaa'.

<sup>16</sup> Keeñjoo nak soosin ga dii mi mín kilaak yaakaa' garúu ga iña en béebda.

## 8

*Kisafa' ga kidímal buwii Kooh*

<sup>1</sup> Mbok-kerceencii, dí waarin d'ú ínoh i'naa kijofkaa Kooh lím ga jaangucaa ga gohaa Maseduwaanda.

<sup>2</sup> Buwaama kooruunun ga coonu ciméeski' wayee hoonohhii keeñba soosee hen seb; ee, hídaa kinduulkaagaba, daa ka hín kiméeski'da tooh, ba onohha i'naa hoomin.

<sup>3</sup> Mi mínin kiseedi' an buwaa, ba onohha i'naa ba mínda bi paaffa sah daa dooliba eem ee ba sekkii kinaku.

<sup>4</sup> Ba bëri nameerí kitaabuk, baa kíim kibokidohu ga buwaa yah kinégíroh dímalaa aaw ga buwaa en buu Kooh ga Yéerúsaleemda.

<sup>5</sup> Ba paafin sah i'naa dí séentukee gaba'da. Ba deb ki'eroh hafba ga Ha'mudii paay, tíkka ga, ba erohha hafba garíi fodaa Kooh waa'kada.

<sup>6</sup> Tít yëri deb kituuki' loo kinégíroh dímal ga kaanndúu, kërí tah dí dímalukkari ya boyukis garúu kilësti' lëgëyaa wijófi'waa waama.

<sup>7</sup> Waa d'ú hóomdin ga i'naa en tooh, ennda ga ngëmii, ennda ga kimín kiwo', ennda ga ki'ínoh yen, ennda ga kikaantukoh ga i'naa en tooh, ennda ga kiwaarohkii dí teebpúu en garúuda. Fodaama tumat tooh d'ú hóomí' ga ki'amdoh ga dímaluma ban.

<sup>8</sup> Mi enndiirúu na kiwo' i'naa d'ú jom kitumda; mi wo' ga loo buwaama ga daa ba kaantukohi ga kidímalohdanaa, mi waa' man, d'ú ban, d'ú teewoh kiwaarohkii laak ga díkaantirúuda dii ka hín kiwóo'da.

9 En ki'ena, d'ú hotin dii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu hín kijof garuuda: ya yii ya enee baa hóomdin, ya tumba hafci baa laakoo ee d'ú b'eri calallika. En d'anaa, kooroh ga kilaakookaagari kaamanaa, d'ú hóomí'.

10 Mi wo''úu helloo don ga iñuma: d'ú bii kisaah, d'ú d'ewee b'eeb kiwo' an d'ú hay kidímaloh ee ban d'ú d'ebpa kidímalohda, iñaa g'en garúuda w'eri en an d'ú kaantukoh ga,

11 d'ú l'esti' l'eg'eyaama kimma. Keeñaama ekeerúu ki'am iñaama ya tumuda, ekattúu ban ga kil'esti'wa, ee enat ga iñaa d'ú mín.

12 Binaa fu onoh fodaama ee le' keeñaagaraanaa, Kooh hay kitook iñaa fu onohda. Ya ínohin an fu laak iñaama ee ya meekisohhii iñaa fu laakoo.

13 Wo'ussirúu an kiwaa' buwii laak tahat bi d'ú en ga sooli rek, wayee b'eeb bokat kihídí'.

14 Diima den, d'ú hóomdin, kon dímalat buwii soolukinda; Kooh tum bes ba w'eni'túu ee d'ú laak soolinaa, ba amd'ohhúu, b'eeb bok hídí'.

15 Fodaama, ka bídu ga K'eyítfaa an:  
«Baa balawee yewinda, h'epd'éeríi ga dara,  
ee baa balawee jutuutda ñak'éeríi dara.»\*

*Tít na buwaa taabee nari Korentida*

16 Ndam aawat ga Kooh yii on Tít, fodii garíi, kitook kikaantukoh ga loorúuda.

17 Tít tookka iñaa dí kímmbida; ee ya waaree kigaaw kihay garúu hen bi, ya sekkiika kinaku ya kolukka yaa hay.

---

\* 8:15 8: 15 Malkat Eksoot 16: 18: wo' ga daa bu-Isarayeel balabsee ñamahaa wo'u «maan», Kooh ereeba ga egi'-dúndagaada

18 Dí wosin mbok-kerceen yiliis ya taam nari. Mbokaama, béeb jaangucii bakinndi ga légëyii kiyéegaloh Hewhewii winéwí' wii ya tumda.

19 Baatta ga, bu-jaangucii bërí tanndi ya taam naríi ga baawii dí yah kika' kiwarohnee iñcii onohuda. Légëyiima wijófi'wii dí tumwa ki'on Ha'mudii ndam na kiteewoh an dí waarin buwii ki'amdoh ga ban.

20 Dí tum iñaama doonaa ken laakoo iña ya ñarohanndii ga dii dí tuukuk ga dímalii wihóomi'wii nēgírohuda.

21 Iña dí heel tóoh wëri en kitum bi jof ee eembii rek ga iña newin Ha'mudii wayee ban ga iña newin buwii✧.

22 Dí wosin ban mbokkii yiliis† ya taam na buwaama. Ya nak, dí malaksukohinndi waas ciyewin ee dí hotin an ya tookin kikaantukoh, ee diima den ya wënin kitook kikaantukoh ndaga ya óolukinndúu dijófi'.

23 En ga bak Tít na kihafcinaa, dí bërí taabi, dí bërí bok kilégëy ga d'uuycúu. En ga loo mbok-caagaruu baama taam narifanaa, bu-jaangucii bërí wosba ee ba légëy ki'on Kiristaanii ndam.

24 Kon teewatba an dú waarinba kayoh-kayohda, en danaa bu-jaangucaa baama tooku an dí laakin kayoh ga dii dí ndamukohirúuda.

## 9

*Dímalaa aaw ga buwaa enu buu Kooh ga Yéerúsaleemda*

✧ **8:21** 8: 21 Malkat Liiwuk 3: 4; Room 12: 17. † **8:22** 8: 22 Mbokkii yiliis bo' yiliis yëri wo'u daama, yaa inohukkii dijófi'. Mēdírohat 8: 18 na 8: 23

<sup>1</sup> En ga loo dímalaa aaw ga buwaa en buu Kooh ga Yéerúsaleemfanaa, calissii mi bínndúu ga.

<sup>2</sup> En ki'ena, mi hotin an d'ú tookin kidímaloh ga keeñjúu ee mi ndamukohinndúu ga bu-Maseduwaan\*, mi wo'eeba an: «Wii kisaah, laak bu-Akay tuukuunun tek ga kidímaloh.» Dum d'ú kaantukoh ga kidímalohda yëngëlin biyewin gaba.

<sup>3</sup> Mi yii wosohhúu kon mbok-kerceencum buma ba amdohhúu, en d'anaa iñaa mi ndamukoheerúu ga loo dímalumada eemoo ga wo'een rek, wayee dímalumgarúu cooki' foda mi wo'kada.

<sup>4</sup> Enndiikanaa, laak bu-Maseduwaan baa taam naroo hayu duma, laakussúu d'ú waayukkii daranaa, dí hay kilaak kaci ga dii dí óolukinndúudfa; ee mi wo'issii ban faa d'ú yah ga kibewohda.

<sup>5</sup> Kèrí tah, mi ammba an gënin mi wos mbok-kerceencum buma, ba d'ewirukkoo garúu, ba toputu' iñcaa d'ú dígohee ki'onoh. Fodaama, mi laak díkalaama hídohinaa, iñaa hay kiteewoh an d'ú onoh na keeñjúu, wayee enndii an d'ú gítínu hen.

### *Baa sok yewin, píkan yewin*

<sup>6</sup> Ínohat iñii laak yii: baa sok jutuut, píkan jutuut; baa sok yewin, píkan yewin.

<sup>7</sup> Kon nak, baa en béeb erohat iñaa keeñci hatin. Ya hanat kirécuk yen ga ee ka hanat ki'en

---

\* **9:2** 9: 2 Bu-Maseduwaan waa' kiwo' kerceencaa ga jaangaa teeraa Filiip, waa Tesaloník, waa Beree, Malkat ban 1: 16

gítín gari. En ki'ena, Kooh waarin baa onohi ee taam ga na keeñ wisóosí'.

<sup>8</sup> Ya míninndúu ban kibarkeel bi d'ú hóomí' ga iñaa en tóoh, en danaa ga wahtaa en béeb, d'ú laak tóoh iñaa d'ú sooluk kipay sooliciigarú; d'ú tesi' yewin yaa onanndúu kitum yijófi' yaa mín ki'en tóoh.

<sup>9</sup> Fodaa ka bídu ga Këyítfaada an:

«Ya oni buwii laakooda na keeñaagari béebwa ee kijofkiigari yah bi taa'.»<sup>☆</sup>

<sup>10</sup> Kooh yii oni línoh tesohtaa ya soka, yii oni buwii iñaa ba ñamanda<sup>☆</sup>, hayyúu ki'on bi dooy fodaama, béeb iñcii d'ú soolukda, ya límírohca, en danaa, ga kijofkiigarúu bibo' biliis laasu ga béeb iñcaama.

<sup>11</sup> Ya hayyúu ki'on kihóomí' ga iñaa en béeb, doonaa d'ú mín ki'onoh na keeñnjúu béebwa, ee biyewin hay kigërëm Kooh ga iñcii dí yahba kiwaroh, ee meyoh garúuda.

<sup>12</sup> En ki'ena, dímalii d'ú en na kinëgírohda, jeriñiigawa eembii rek ga kipay soolicii buwii en buu Koohda, wayee ban, wa hay kitah buwii yewin lool kigërëm Kooh ga iñaama.

<sup>13</sup> Binaa ba malak ga dímalii d'ú nëgíroh aaw gabadanaa, ba hay kigërëm Kooh ga dii d'ú teewoh fodaama an d'ú gëmin ga Hewhewii winéwí'wii ga loo Kiristaaniida. Ba hayyi kigërëm ban ga dii d'ú tookin ga keeñnjúu kiwaroh naba iñcii d'ú laakda, ba na béeb buwii bíinoo.

<sup>☆</sup> 9:9 9: 9 Mëdírohat na Kañcaa 112: 9. <sup>☆</sup> 9:10 9: 10 Mëdírohat na Ísayíi 55: 10.

14 Ba bii kíimi'túu Kooh kiteewoh an ba keeñukinndúu lool ndaga dii barkeelii Kooh barkeellúu paafin iñaa en tóohda.

15 Ndam aawat ga Kooh ndaga iñcaa ya onoh ee ken mínooca kiwo' bi leehda.

## 10

*Pool taas ga iñcaa ya yabu ga lëgëy ki'apotaa'kaagarida*

1-2 Mi Pool, buwii wo' an, mi en narúunaa, mi soos seb, ee an mi úsaayyúunaa mi tamoh jír. Mi yii kíimmbúu ga teekii Kiristaa yii lewetin ee jofinda, kaa ekattoo ga kitamoh ga dookkúu binaa mi hay garúunaa. Laakin garúu buwaa wo' an badukeeniigaríi iñaa badukeen bo'-ëldúna kesi. Kon nak binaa mi hay bëríinaa, buwaama, mi hay nabaka kidígoh ee iñaama wëerinndoo.

3 Kayoh, dí bii pes ga kakayfii fodii béeb buwii, wayee heñii dí en na kiheñohda enndii ga dii bu-ëldúna heñohida.

4 Ganaaycii dí bay kiheñohda meyoohii ga bu-ëldúna; ca en ganaaycii cilëeki'-doolicii meyooh ga Koohda, ee ca enohu kibúuk béeb dooli waa yípuk gík nëendi buwiida. Dí dúbí' halaatcii taabohhii na kayohda,

5 na ban béeb kibëwí'-haffukaa hoonoh buwii ki'inoh Kooh, dí am níp halaataa mínin ki'en tóoh, dí haydohwa ga kikelohi' Kiristaanii.

6 Binaa dú kelohi'tíi ga tóohaa, dí tuukin ga kimókí' béeb baa kelohi'tii Kiristaanii.



<sup>7</sup> Malaksukohat iñcum dum ca laakohda. Binaa laak baa wo' ga hafci an ya yuu Kiristaaniinaa, ya ekat ga helci an dí ban, dí buu Kiristaanii fodaagari.

<sup>8</sup> Ha'mudii kuliuyuki'tii ga fikíirúu kituuki' ngëmiigarúu, wayee enndii kibúukwa; ee luu enee an mi ndamukin ga iñaama bi hëpin, enoo kaci garoo.

<sup>9</sup> Mi waa'tii kiman na baa heellúu kitíital ga këyítcii mi bídirúuda.

<sup>10</sup> En ki'ena, laakin buwaa wo'i garoo an: «Iñcii ya wo'i ga këyítcii ya bídida bítin ee tamohin, wayee binaa ya en ga dñuycuunaa ya laakoo fit ee ya wo'i wo'een heeyoh.»

<sup>11</sup> Baa wo' iñaama béeb, wóoratti an dii wo'eencii dí bídi ga këyítcii manda, binaa dí hay дума bërínaa, tumeencaagarí yah kiman fodaama deŋ.

<sup>12</sup> Dí sah, dí kaañoo kihídí' haffii wala kimédíroh haffii na buwaama ndami hafbaða. Ba hayaa, ba beb hafba nataah, waa ba natan hafba gawa, ba médíroh hafba na hafba. Iñaama enndii kidof moose?

<sup>13</sup> Dí nak, kindamukkiigarí laakin daa ka eem. Dí paafandii keki'kii sassii Kooh fiisi'tii, onndarii ban kihay bi garúuda.

<sup>14</sup> Enee an sasiigarí le''ii bi garúunaa, bo' mín kiwo' an dí meyin sasií Kooh fiisi'túida; wayee wa hayin bi garúu, dí bëríi d'ewee garúu kihay kiyéegallúu Hewhewii winéwí'wii ga loo Kiristaaniida.

<sup>15</sup> Kon dí paaffii keki'kii sassii Kooh fiisi'tii, kindamukoh lëgëyaa bibo' biliis tumda. Hanaa

kay dí am yaakaa' an ngëmiigarúu hay kibaatuk, ee fodaama, dí hay kiwëñ kibaat kilëgëy ga ðuuycúu wayee hoonohoo dí eem ga sasii Kooh fiisi'tíida.

<sup>16</sup> Dí hay kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii bi ga ðëkcaa paaf kúllúu ee dí ndamukanndii ga lëgëyaa Kooh e' bibo' biliis kitumða.

<sup>17</sup> Bíduunun ga Këyítfaa an: «Baa waa' kindamuk ga yena, ya ndamukatti ga Ha'mudii»✧.

<sup>18</sup> En ki'ena, buwii kañi hafbaða, enndii bëri nebloh Kooh; buwii nebloh Koohða bëri en buwii ya kañ na kihafciða.

## 11

### *Pool, na buwaa tík hafba apotaa'da*

<sup>1</sup> Éey, dú míneeroo kimúuñi' mi wo' narúu wo'een dofaa! Ehee, múuñðattoo kay.

<sup>2</sup> En ki'ena, mi waa'túu hen bi mi naalohinndúu ee kiwaa'kii kiima meyoh ga Kooh. Mi onohinndúu ga fiil yíinoo doñ, ennda Kiristaanii; ee mi waarin dú pajuki'ti fodii oomaa-jowu, yaa ínohoo yaal ee setin wic.

<sup>3</sup> Wayee mi niikin an bibo' bii dúkkúu bi dú íis kotcaa cijúwí'caa na keeña wimóri'waa ðu taabukohee Kiristaaniida, ba dúkkúu fodaa daa Aawa íisee hafci, gogaa dúkkari na wo'een-sabohcaagari cinéwí'caada.

<sup>4</sup> En ki'ena, binaa bo' hay garúu kijangattúu loo Yéesu yiliis yaa bokkii na yii dí jangattúuda, wala ya waa' dú te' hel wiliis waa bokkii na yii dú laasda, wala ya yéegallúu Hewhew winéwí'

✧ 10:17 10: 17 Malkat Yéremii 9: 23; 1 Korenti 1: 31.

wiliis waa bokkii na wii dí yéegallúudfanaa, baama dú keeñkiri!

<sup>5</sup> Mi foogin an apotaa'cumgarúu buma dú ke' ga dook bíinoobumda wēñdohussiiroo dara.

<sup>6</sup> Luu enee an mi mínoo kiwo' ga mbooloo, enndii an mi ínohoo yen, ee dí teewinndúuka ga iñaa en tooh na ga bakaa en tooh.

<sup>7</sup> Kayoh sah, wii mi yéegallúu Hewhewii winéwí'wii meyoh ga Koohda, mi meekissirúu dara ga, mi yóoskí'ta haffoo, doonaa dú bēwíru. Mi tooñin bo' ga iñaa mi tum yaamane?

<sup>8</sup> Mi te'ee, en fan lok, kopa' bíbo' ga jaangu ciliis, kimínndúu ki'amdoh.

<sup>9</sup> Wii mi en ga kullúuda, mi laakeera sooli ee mi faanukkii ga dooli ken, ndaga mbokkerceencaa meyohee gohaa Maseduwaanda bēri haydohdeeroo tooh iñaa mi soolukeeda. Ga iñaa en tooh, mi watukka ki'ayuk ga dookkúu ee mi hayka kiwēñ kiwatak.

<sup>10</sup> Ga dii wo'eenii ga loo Kiristaanii en kayoh garooda, iñii mi yah kiwo' yii en kayohda. Mi wo' man, iñuma mi ndamukohida, ga bēeb teerucii ga Akayda, ken mínooroo ga kinís.

<sup>11</sup> Iñii tah ya mi wo'ka? Ati mi waa'tiirúu hen? Kooh ínohin an mi waarinndúu.

<sup>12</sup> Iñii mi tum diimada, mi lísanndi kitum, en danaa, buwum heelu halaa ba kooran bi ba hídíroh hafba naríi wem, ee ba ndamuki gada, ba laakoo halaama.

<sup>13</sup> Buwuma tíku hafba bi'apotaa', ee saboh. Ba kaaki buwii saboh ga lēgēyum ba tumida. Ba bay jēmmaa apotaa' Kiristaanii ee lak saboh.

14 En ki'ena, iñaama bettii ken, ndaga Seytaani, ya ga kihafci, leekleekaa bay jëmmaa malaakaa taam na lee'laataa Kooh.

15 Kon, laakoo dara ban iña bet bo' ga kihot bisúrga Seytaani bewu jëmma súr'gcii tumi yijúwí' ga fíkí Koohda. Buwaama, bërínaa kipeskaagaba leehanda, ba hay kifayu tumeencaagaba caama.

*Pool, na coonucii ya dayda*

16 Mi yii wo'issúuka: ken hanattoo kitík dof. Wala book d'ú tíkkoo dofaa, abattoo fodii dof, en danaa, mi ban, mi mín kindamuk jutuut.

17 En ki'ena, iñii mi en na kiwo' yii sah enndii iña Ha'mudii waa', ee mi ndamuk fodumanaa, mi wo'in wo'een dof.

18 Waa biyewin ndamuki fodii buwii ga éldúnada, mi ban, mi hay kindamuk.

19 Dú bii an d'ú laakin helda, d'ú béri keeñuki dofci ee iñaama enndiirúu dara.

20 Dú tookin bifo' tummbúu ñaam, ba d'úu'túu, ba d'úkkúu, ba eewwúu, ee ba múttúu pa'.

21 Dii dí laakoo dooli kitum fodaama, apinndoo kaci.

Kimma nak, mi hay kiwo' kidof; béeb iña bo' kaañ kindamukoh, mi ban mi kaañinndi.

22 Man ba wo' an ba bi'Eberée? Mi ban mi Eberée. Man ba wo' an ba bok ga heetii Isarayeel Mi ban mi bok gawa. Man ba wo' an ba tucaasamun Abaraham? Mi ban mi kucaasamun Abaraham.

23 Man ba wo' an ba bisúrga Kiristaanii? Diima nak, mi yah kiwo' wo'een baa hafa muuyin mes: mi wëñba ki'en súr'ga Kiristaanii

fúuf. Mi wěñba kison ga lěgëyiigari, mi wěñba kilagu ga kasu, mi wěñba kifeeku, mi hídohin na kikaan waas ciyewin.

<sup>24</sup> Yaawúu'cii rípuunundoo leraw waas ciyětúus; ee waa hay tóoh, lerawcaa cidaankaah-kaahay na ciyitnanikiiscaa (39)\* mat.

<sup>25</sup> Mi rípuunun ngee' waas kaahay†, mi tapisohuunun na atoh waas kíinoo, kiwaa'too ki'ap; mi aasin gaal-giyy waas kaahay, gaalaa nuu' ga músúmaa; mi tidimin ga músú giyy wek-wek wíinoo na noh-noh wíinoo.

<sup>26</sup> Mi karin kibaab waas ciyewin, caa kumuundoo yee ga kihín: ga dŕuuy húlúbcii, ga kihídoh na gúroh-waascii, ga kihídoh na mbokciigoo yaawúu'cii, na ban buwii enussii yaawúu'da, baabciigoo ga teerucii, ga egí'-dúndaŕcii, ga dŕuuy giyycii, hídohciigoo na buwaa tik hafba kerceen ee sabohda.

<sup>27</sup> Mi koorukin lěgëy cibítí' na coonu ciméeskí'; yewinin wekcaa mi neehhii; mi yaabpa mi pilla; yewinin iña mi oo'; mi fiyoonnda ee mi laakkii iña mi ekukan.

<sup>28</sup> Ee laakin giliis gaa mi wo''ii duum: besaa en tóoh mi halaati ga bu-jaangucii béebba, fodii mi koorukba ga hafiigoo.

<sup>29</sup> Binaa laak garúu ba laakoo doolinaa, mi ban, mi yéerka ga haffoo. 'Bo' keen ga

---

\* **11:24** 11: 24 Malkat Deteronom 25: 3. Waasaa Móyis nakoh an ken jomoo kirípu ngee'caa paaf cidaankaah-nikiis. Iñaama tah yaawúu'caa nēewissa ga ngee' wíinoo, doonaa ba ɛldohoo bi ba wěñí', ba deej iña Waasaa nakohda. † **11:25** 11: 25 Ngee'ciima bu-Room bēri feekkica

baakaaraa, keeñjoo taki ga iñaama hen.

<sup>30</sup> Binaa mi na' kindamukaa, mi ndamukohan kilaakoo-doolikiigoo.

<sup>31</sup> Kooh yii laak ndam bi taa'da, yii en Paamudii Yeesu, Ha'mudiida, inohin an mi wo'ii saboh.

<sup>32</sup> Ga wii mi en ga teeraa Damaasda, gúwernëeraa yugi' buu' Aretaas daamada, tuuki'ta bisoldaa' ga tooh halcaa teeraa, kiheelloo ki'am.

<sup>33</sup> Wayee laakka fiibo' baa ekusoo ga daba, ba paafdohharoo ga gúl wiinoo ga miiraa dekaa, ba yoollaroo kakay. Mi recca gari fodaama.

## 12

### *Doolii Kiristaanii dooyin Pool*

<sup>1</sup> Mi jom kindamuk hen sah, luu enee an ka laakoo jeriñ. Hoonohoo mi hay kibéesti' iñcii Ha'mudii inohlukohhooda ee mi hotca en fan ga heeyda.

<sup>2</sup> Laakin kerceen, yaa mi inoh\*. Enee ga tikiis tidaankaah na tinikiis ga fenoo, baa yaama bëwírussa bi ga dookaa-dook asamaan. (Mi inohoo ati ya bëwi'see na faanfaagari, ati enee en fan ga heey; Kooh doŋ inoh).

<sup>3-4</sup> Mi inohin daal an baa yaama bëwíruunun bi ga daa Kooh enohda. (Mi yii wo'iska, mi inohoo ati ya bëwi'see na faanfaagari, ati enee en fan ga heey; Kooh doŋ inoh). Daama, ya

---

\* **12:2** 12: 2 Kerceen, yaa mi inoh Pool wo' na hafci. Malkat Tumeen 9: 30; 11: 25; Galaat 1: 21

kelohha wo'een, caa ken mínoo gaca kitaam, ee bo'-súusúus onussiica kiwo'.

<sup>5</sup> Baa man fodaama yëri mi ndamukohan, wayee mi ndamukohoo haffoo, enndii ga kilaakoo-doolikiigoo rekaa.

<sup>6</sup> Mi waaree kindamukaa, enoo kidof garoo, ndaga eneenaa iñii mi wo'anda yah kayoh. Wayee mi ndamukanndii ndaga mi waa'tii ken foon garoo iñaa paaf yaa ya hot mi tum, wala yaa ya keloh mi wo'da.

<sup>7</sup> Kooh waa'tii mi ndamuk ga iñcii cidóoyí'-waa'cii ya teebpooda. Këri tah, fodii nes ga faan, ya ekkaroo mesiklaat: yíinoo ga malaakacaa Seytaani nakussa kisodalloo doonaa mi ndamukoo.

<sup>8</sup> Mi kíimin Ha'mudii waas kaahay, ya níssoo ga coonucaama.

<sup>9</sup> Ya taassoo an:

«Mi yii naraa ee iñaama dooyinndaa.

En ki'ena, kimínkiigoo hotuki ga daa kilaakoo-dooli enoh.»

Kon nak, mi ndamukan hen bi jof ga kilaakoo-doolikiigoo, en d'anaa doolii Kiristaanii yoosuk ga dookkoo.

<sup>10</sup> Këri tah, mi nebluki ga dii mi laakoo dooli, mi bassi, mi tíksi coonu, mi hatalsi ga kipes, mi tíitalsi ndaga Kiristaaniida. En ki'ena, mi ka' bi mi laakissii doolinaa, mi laak dooli ga wahtaama.

### *Iñaa jaahal Pool ga bu-Korentida*

<sup>11</sup> Mi wo'in wo'een dof sah ee dú bëri ekkoo ga. Ee moona dú bëri jomeeroo kikañ. En ki'ena, luu enee an mi enndii dara, apotaa'cumgarúu dú ke' ga dook bíinoobumda wëñdohussiiroo dara.

12 Mandarga cidóoyí'-waa'cii na kíntaancii mi tum, ee mi taamba ga na kimúuñ kiyaakda, d'ú hotinca; iñcaama teewoh an mi apotaa' Kiristaanii.

13 Iñii yíida y'eri mi tumi' jaangucii cínoo ee mi tumi'tiirúu ya? Hanaa ga dii mi faanukkii ga dooliciirúuda. Kon, bayalattoo ga iñaa mi tooñjúu yaama.

14 Wii w'eri en waasiigoo wukaahaywii mi bewuk kihay kiwaakneerúuda†, ee binaa mi hayaa, mi yahhii kifaanuk ga doolirúu. Mi heellúu wayee mi heellii poossúu. En ki'ena, enndii oomaa laak kinégíroh h'elís kitoputu' paamun na eewun. Paamun na eewun kay b'eri laak kitoputu' oomaacii.

15 Mi nak, mi tookin ki'eroh iñii mi laakda tóoh, na keeñ wisóosí', bi ga sah ki'eroh kumuunkiigoo, ki'amdohhúu. Mi waa'túu waaraa man fodaamanaa, d'ú jominndoo kitesoh kiwaare?

16 D'ú inohin kon an mi mosoo ki'ayuk ga dookkúu ga dara. Wayee mín kilaak baa wo' an mi d'úkkúu hen, mi ñaañukohharúu

17 Ati mi mosin kiñam doolirúu, kooroh ga yíinoo ga buwii mi wosee garúuda?

18 Tít, mi y'eri wossi kihay garúu ee mi akitothhi na mbok-kerceenuma d'ú inohinda\*. Tít mosin kifaanuk ga doolirúune? Mi na Tít, enndii d'í b'eri bok hel wíinoo, d'í bokka kotcaa d'í t'indane?

---

† **12:14** 12: 14 Waasiigoo wukaahaywii malkat ga 2 Bu-Korenti 13: 1-2. Waasaa wifewaawaa enee ga waa ya yíp jaangaa ga Tumeen 18; wukanakwaa (Gúris 2) maañeerii ee enee ga baawaa ga Tumeen 19. \* **12:18** 12: 18 Malkat 2 Korenti 8: 18.



19 Dú, d'ú maañ kifoŋ an d'í heel kilaak lay ga f'íkíirúu? Múk! D'í wo'i' Kooh, ga teekii Kiristaanii. Ee b'éeb iñaama, mbok-kerceencii, kiwaa' d'ú wēñ kiyégís ga ngēmii tahka.

20 Mi niikin, mi hay garúunaa, mi laakkúu d'ú man ga daa newooroo, ee mi, mi man garúu daa newoorúu. Mi niikin kilaakkúu ga kiñaroh, ki'iñaadoh, ki'aylukoh, kiwaa' kiwēñí', kibasoh, kicaakooroh, kibēwí' haffu na kicoowoh.

21 Mi niikin, mi hay dumanaa, Kooh kaci'disoo ga f'íkíirúu, keeñjoo leeh ga biyewin baa enukohee ga kitum baakaa', kitum iña setti, kifaanuk na baa en b'éeb na kinjalaañuk, ee ba íissii iñaama bi watífa.

## 13

### *Iñcii Pool mēeñjoh ki'ebilohda*

1 Mi yii ga waasiigoo wukaahaywii mi yah kihay kiwaakneerúuda\*. Wo'u ga Këyítfaa an: «Ga iña en b'éeb, jomin kilaak bo' banak wala baahay baa en seedi ga»✧.

2 Ga waasaagoo wukanakwaa, iña mi wo'ee buwii enee ga baakaa' rekda, waa mi yii líssúu ki'úsaay, mi yii wo'issúuka diima, d'ú na b'éeb buwii tesda: binaa mi hayis garúunaa mi yērēmandii ken.

---

\* **13:1** 13: 1 Waasiigoo wukaahaywii Malkat ga 2 Korenti 12: 14. Waasaa widewaawaa enee ga waa ya yíp jaangaa ga Tumeen 18; wukanakwaa maañeerí ee enee ga baawaa ga Tumeen 19.  
 ✧ **13:1** 13: 1 Malkat Dēteronom 19: 15; Mēdírohat na Mēccēe 18: 16; 1 Tímotée 5: 19; Yaawú'caa 10: 28.

<sup>3</sup> Man d'ú waa' mi teebpúu an Kiristaanii y'eri wo'i kooroh garoo? Iñaama hay kiwóo'. Kiristaanii enndii baa laakoo dooli ga fíkiirúu, ya tee-woh kimínkaagari hen bi matin, ga díkaantirúu.

<sup>4</sup> En ki'ena, ga wii ya daayu ga kuraanaada, enee ga kilaakoo-doolici, wayee ga iña KooH mín, ya yii pes kimma. Dí ban, dí enin wínoo nari ga kilaakoo-dooli, wayee ga iña KooH mín, dí hay kipes nari, ee dí hayyúuka kiteeb.

<sup>5</sup> Malaksukohat haffúu bi jof, bi d'ú inoh ati d'ú laakin ngem; d'ú ga kihaffúu, malkat hellúu. Dú inohoo an Yéesu Kiristaa yii garúune? Wala book, nam ki'en an laakoo garúu iña teewoh an Kiristaanii yii narúu?

<sup>6</sup> Dí teewohin dijófi' an Kiristaanii yii nari ee mi yaakaa' an d'ú hay kihot an kayoh.

<sup>7</sup> Dí bii kím KooH, d'ú íis kitum iña jof-fii. Iñaama nak, enndii kiwaa' kiteewukoh ga lëgëyiigarií ga leeloórúuda. Ó'óo, nam ki'en an, dí waa' d'ú tum yijófi', luu enee an d'ú tíkkiiríí bibo'.

<sup>8</sup> En ki'ena, dí laakoo dooli kitëhdoh kayohfii KooH; iña dí mínda wëri en kilëgëyi'fa.

<sup>9</sup> Binaa dí laakkii dooli, ee d'ú, d'ú laak dooli-naa, keeñjii soos ga iñaama. Iñii dí kímnda y'eri en d'ú boyukis dijófi' ga ngemii.

<sup>10</sup> Iñaama tah mi bínndúu iñcuma tóohca, hídaa ga dii mi líssúu ki'úsaayda tóoh. En d'anaa, binaa mi hay dumanaa, mi soolukoo kitamoh ga d'ookkúu. Ha'mudii hanohdínndoo ga fíkiirúu kiyëgísi' ngëmiigarúu, wayee enndii kisañku''úu.

*Taṅkoh*

<sup>11</sup> Kon nak mbokcii, neɓlukat; heelat kiboyukis dijófi' ga ngēmii. Baa en béeb daasat mooroomci, bokat hel, dēkat ga jam, en d'anaa, Kooh yii laak kiwaaroh ee laak jamɗa, enan narúu.

<sup>12</sup> Kēñdohat ga díkaantirúu, d'ú mígínoh haf, kiteewoh an d'ú b'eri bokoh. Béeb buwii en buu Kooh diida, bii kēñi'túu ga.

<sup>13</sup> Yéesu Kiristaa, Ha'mudii baarkeelattúu; kiwaarohkii meyoh ga Koohɗa na Helii yisela'í'yii onndúu ki'en wiinooɗa, taabat narúu d'ú béebpúu!

**Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii  
ki'askii**

**Noon: Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii  
ki'askii New Testament**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Noon)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files  
dated 29 Jan 2022

7c1cfb93-c4c9-5127-ac22-ecb23adca870